

ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Η «συμβίωση» χριστιανών και μουσουλμάνων

- Εδώ και αρκετές δεκαετίες η δυτική ιστοριογραφία μοιάζει να έχει υιοθετήσει τις απόψεις της ...τουρκικής ιστοριογραφίας απέναντι στο Οθωμανικό παρελθόν.
- Θεωρεί ότι η περίοδος της Τουρκοκρατίας [που ονομάζεται πλέον με το ουδέτερο όνομα «**Οθωμανική διακυβέρνηση**»] ήταν μια περίοδος, όπου χριστιανοί και μουσουλμάνοι «**συμβίωναν**» λιγότερο ή περισσότερο αρμονικά.
- *Όχι πάντως χειρότερα από ό,τι στη Δυτική Ευρώπη...*
- *Όταν υπήρξε αυστηρότητα ή βία από τους Οθωμανούς, ήταν διότι οι υπήκοοι, παρασυρμένοι από τους Ευρωπαίους, έκαναν εξεγέρσεις.*
- *Συνεπώς το Οθωμανικό κράτος, σαν κάθε κράτος, όφειλε να τις καταστείλει και να εξοντώσει τους «τρομοκράτες»...*

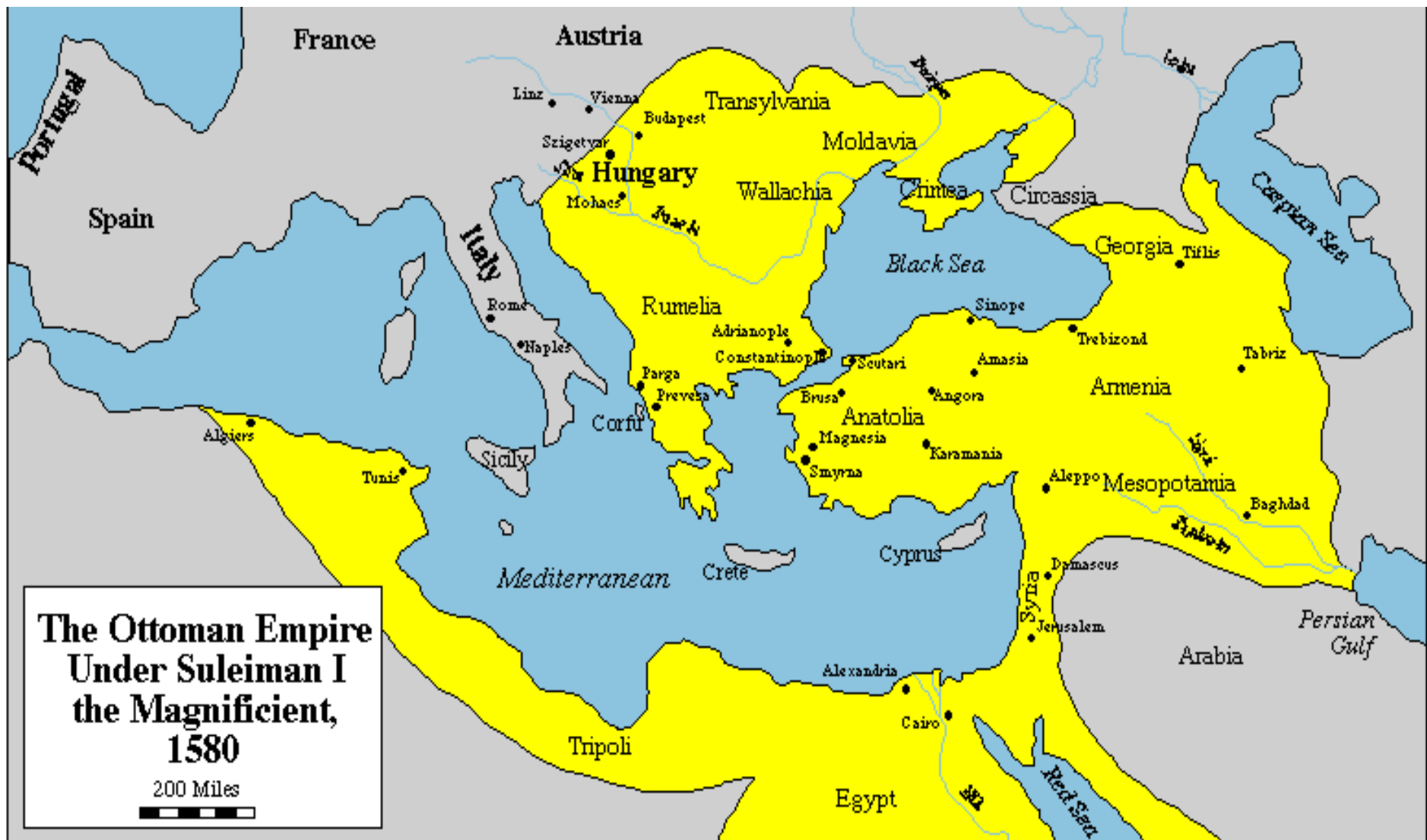
- Η πολυεθνική Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν **ανεκτική**, κυρίως απέναντι στις θρησκείες (*Ορθόδοξη, Αρμενική, Εβραϊκή κλπ.*) και πρόσφερε πολλές ευκαιρίες **κοινωνικής και οικονομικής ανόδου** στους υπηκόους της (*π.χ. ιερατείο, Φαναριώτες, έμποροι κλπ.*)
 - Οι Έλληνες, ειδικά, ήταν τα «**χαϊδεμένα παιδιά των Οθωμανών**», τα πιο ευνοημένα, γι' αυτό και οι τελευταίοι θεώρησαν την Επανάσταση του 1821 μεγάλη «**αχαριστία**»...
 - Κάποιοι μάλιστα θεωρούν εκείνη την Επανάσταση «**εθνικιστική**»...
-
- Αυτές οι απόψεις κυκλοφορούν ανάμεσα **και** σε Έλληνες ιστορικούς...

- Μέσα στο πλαίσιο αυτό
και το **Παιδομάζωμα** «απο-χαρακτηρίζεται»
και από αρνητικό παρουσιάζεται ως θετικό!

- Θεωρείται πλέον, όχι μια δημογραφική, πολιτιστική και θρησκευτική «αιμορραγία» των υπόδουλων, αλλά **μέσο «κοινωνικής κινητικότητας»**
= ένας επιτυχημένος τρόπος για την κοινωνική και οικονομική άνοδο των Ρωμιών!

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία (1580)

ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ: μια οθωμανική καινοτομία!

Devşirme = μεταστροφή

= βίαιη ένταξη των αγοριών σε μια νέα ειδική «κοινότητα»

→ «ανα-κοινωνιοποίηση» των αγοριών

- α) θρησκευτικός **εκ-μουσουλμανισμός**
- β) πολιτιστικός – γλωσσικός **εκ-τουρκισμός**
- γ) εθνικός **εξ-οθωμανισμός**

- Στόχος: η αποφυγή της δημιουργίας μιας κληρονομικής μουσουλμανικής αριστοκρατίας που θα απειλούσε το Σουλτάνο

«**Ανα-κοινωνικοποιημένοι**»

υλικά και **ψυχο-πνευματικά** οι Γενίτσαροι
στήριζαν αποκλειστικά τη σουλτανική εξουσία

έναντι και των **μωαμεθανών** και των **λοιπών**
υποδούλων...

(προσωπική φρουρά, πραιτοριανοί)

Τα είδη του Παιδομαζώματος

1) Το ανοργάνωτο Παιδομάζωμα

= α) η συλλογή παιδιών **ως αιχμαλώτων**
μετά από πόλεμο,

β) προσφορά αγοριών στο Σουλτάνο **ως δώρο**
ή **ως ομήρων**
από χριστιανούς ηγέτες (π.χ. Σκεντέρμπεης)

γ) προσφορά αγοριών στο Σουλτάνο
ως φοροαπαλλαγή

π.χ. Ο Σελίμ Α΄ επέβαλε στον πρίγκηπα της Βλαχίας
φόρο 6.000 παιδιών (1515)

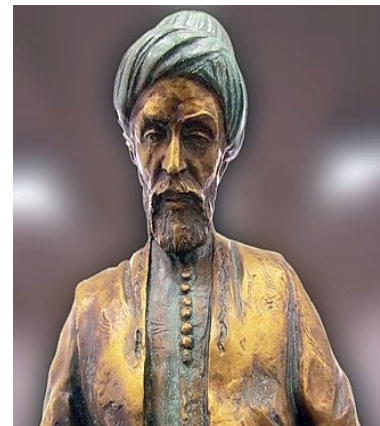
- «*Μερικοί, αφού πουλήσουν τα παιδιά τους (4 γρόσια το ένα),
τον επόμενο χρόνο πουλούν τις γυναίκες τους με το ζύγι
και τέλος πουλούν τους εαυτούς τους και γίνονται Τούρκοι...»*
(περιηγητής F. Richard για την Κρήτη)
- Ο Κων. Κούμας ήταν μέχρι δέκα ετών κλεισμένος
στο σπίτι του στη Λάρισα
«*δια τον φόβον των γενιτσάρων*» (1777-1787)...

• δ) Ως έθιμο:

- «Στην πόλη ακόμη αυτή [τη **Βέροια**] υπάρχει ένα αρχαίο θέαμα, που είναι παρόμοιο με αυτό που συμβαίνει στην πόλη των Βοδενών.
- Όταν οι άπιστοι έχουν την **κακόφημη γιορτή τους**, δηλαδή όταν είναι οι μέρες **των κόκκινων αυγών**, την ημέρα εκείνη όλοι οι άπιστοι θα κλειδωθούν στα σπίτια τους, θα ντυθούν και θα οπλιστούν και δεν θα βγουν έξω από τα καταραμένα σπίτια τους.
- Τότε όλοι οι μουσουλμάνοι ντύνονται και ζώνονται τα άρματα σαν να είναι μεγάλη γιορτή και σαν να είναι το Μπαϊράμι.

• *Κι οι μαχητές γαζήδες, κατάφορτοι με πολεμικά άρματα, όλη την ημέρα, ώσπου να φτάσει το βράδυ, ρίχνουν κανονιές και τουφεκιές, φωνάζοντας την πολεμική κραυγή των μουσουλμάνων «Αλλάχ, Αλλάχ», και **συγκεντρωμένοι σε ομάδες γυρνούν και ψάχνουν να βρουν τους άπιστους που βγαίνουν έξω, τα όμορφα άπιστα αγόρια και τα κορίτσια των απίστων.***

• *Αν ως το βράδυ βρουν έξω έναν άπιστο, αμέσως τον περιτέμνουν και τον τιμούν κάνοντάς τον μουσουλμάνο...»!*

**Εβλιγιά Τσελεμπή (17ος αιώνας)
Seyahatnâme - «Βιβλίο των ταξιδιών»**

2) Το συστηματικό Παιδομάζωμα

- Άρχισε επί **Ορχάν** (1326 – 1362)
και συνεχίστηκε επίσημα μέχρι τις αρχές του 18ου αιώνα
(Νάουσα, 1705)

- Στρατολόγηση παιδιών από 5 – 20 ετών,
κάθε 3, 5 ή 7 χρόνια
(ή ανάλογα με τις ανάγκες του στρατού και τις συνθήκες της εποχής),

Εξαιρούνταν: οι μοναχογιοί, οι ορφανοί,
οι παντρεμένοι, οι σπανοί, οι κοντοί,
οι ανάπηροι, οι Εβραίοι, οι αθίγγανοι...
κάτοικοι περιοχών με ιδιαίτερα προνόμια
(Χίος, Ναύπλιο κλπ.)

«Άμα τη αφίξει του παρόντος αυτοκρατορικού φερμανίου Μου επιβάλλεται η στρατολογία των εν ταις αυτοκρατορिकाίς χώραις Μου κατοικούντων ραγιάδων διά τας ανάγκας της αυτοκρατορικής Μου φρουράς.

Δέον να στρατολογήσετε εν τέκνον εκάστου πολυτέκνου απίστου ραγιά, άγον ηλικίαν από δεκαπέντε μέχρις είκοσι ετών και ικανόν δι' υπηρεσίαν.

Από έκαστον στρατολογούμενον χωρίον να λάβητε όσα χρήματα απαιτούνται διά τον ιματισμόν των στρατολογηθέντων με ερυθρά τσόχαν και διά το ξύρισμα αυτών.....

Να προσέχης να μη διαφύγουν ούτοι καθ' οδόν ή εις τούς σταθμούς. Επειδή η υπόθεσις του παιδομαζώματος είναι εκ των σπουδαιοτέρων του κράτους, επιθυμώ να στρατολογήσης ρωμαλέους και άξιους νέους....

Συ δε, απεσταλμένε, εάν περιέλθη εις γνώσιν Μου ότι έλαβες από τούς ραγιάδες ή μη πλείονα των αναγκαίων, θέλεις τιμωρηθή ανοικτιρμόνως προς παραδειγματισμό και των λοιπών»

Φερμάνι της Υψηλής Πύλης (1666)

• Τα αγόρια κωρίζονταν σε:

Ατζεμί ογλάν (για στρατιώτες-γενίτσαροι)

ή **Ιτς ογλάν** (για τις ανώτερες διοικητικές θέσεις)

(«τσογλάνυ»= αλητάκι, διεφθαρμένο παιδί)

► «**Η εμή βασιλεία εστίν ο οίκος του Ισλάμ·
από πατρός εις υιόν ο λύχνος της ημετέρας βασιλείας
συντηρείται τω ελαίω της των απίστων καρδίας**»

(Μωάμεθ ο Πορθητής)

- Το Παιδομάζωμα ήταν αντίθετο με το Κοράνι,
«αναγκαίο» όμως για τη διοίκηση μιας αυτοκρατορίας,
η οποία στην πλειοψηφία της δεν ήταν μουσουλμανική,
σύμφωνα πάνταμε τις «ερμηνείες» των ουλεμάδων
αλλά κάτω από την πίεση των Σουλτάνων!

π.χ. Απογραφή Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1831: (ΑΝΔΡΕΣ)

Ανατολία → 2.100.000 μουσουλμάνοι, 400.000 μη-μουσουλμάνοι

Ρούμελη → 500.000 μουσουλμάνοι, 800.000 μη-μουσουλμάνοι

- Μέσα 19^{ου} αιώνα: Κων/πολη: 380.000 μουσουλμάνοι,
342.000 μη-μουσουλμάνοι

- Δημογραφική «**Αιμορραγία**» για τους χριστιανούς

Βασική πηγή **δύναμης** για τους Οθωμανούς,
το «**καύσιμο**» της Αυτοκρατορίας...

- *«Οι νέοι των απίστων (που προορίζονται για γενίτσαροι) έπρεπε να είναι καλλίμορφοι, αρτιμελείς και για τον πόλεμο κατάλληλοι...»*

*Όταν κανείς αντισταθεί στην παράδοση των γενιτσάρων
**ν' απαγχονίζεται ευθύς
στο κατώφλι της θύρας του...»***

Φιρμάνι της Υψηλής Πύλης (1601)

- **«Έμαθα ότι οι χριστιανοί υπήκοοι Οθωμανοί εκείνης της χώρας ευρίσκονται τώρα σε έσχατη απόγνωση και ανέκφραστη λύπη, διότι σε διάστημα 25 ημερών υπέστησαν όλες αυτές τις ανυπόφορες επιβαρύνσεις,**

ήτοι να καταβάλουν το συνηθισμένο «χαράτσι», να πληρώνουν την αγγαρεία, που ονομάζεται «αβαρίτς», για τον εξοπλισμό των γαλερών, να δώσουν τα παιδιά των, να τα κάμουν αζαμογλάνια, να δώσουν αδιακρίτως κατοικίαν και τροφήν εις τους σπαχήδες, που συναθροίζονται για τον πόλεμο κατά της Περσίας,

και τέλος να απογυμνωθούν από τους σπαχήδες και από το ολίγον εκείνο που τους απέμεινε στα χωριά τους, τα οποία είναι πτωχά· και πληρώνουν τους σπαχήδες οι κάτοικοι με ό,τι έχουν και με το αίμα τους ακόμη!»

**Ο εκπρόσωπος του Δόγη της Βενετίας
στην Κων/πολη (1579)**

**Τις αγνοεί τας βίας και τας αρπαγάς των παρθένων,
των παιδων, όσαι καθ' ημέραν συμβαίνουσιν εις την
Θεσσαλονίκην, ώστε να αναγκάζονται οι άθλιοι
γονείς να μακρύνωσιν από τον πατρικόν οίκον τα
φίλτατα τέκνα, δια να τα ελευθερώσωσιν από την
ασέλγειαν των βδελυρών Γιανιτζάρων; [...]**

**Τις δεν εθρήνησε τους εκτοπισμούς και τας μετοικεσίας
τοσούτων Γραικών, όσοι μην υποφέροντες πλέον
τον Ωθωμανικόν ζυγόν εσκορπίσθησαν, εις
διαφόρους τόπους της Ευρώπης; [...]**

**Όλα ταύτα και άλλα μύρια κακά προέρχονται από την
παράνομον των Τούρκων διοίκησιν.**

Αδ. Κοραής (1798)

→ Συνολικά πάνω από 200.000 ήταν τα παιδιά του
Παιδομαζώματος
(ή κατ' άλλους 1.000.000)
κυρίως από τα *Βαλκάνια*, αλλά και τη Μ. Ασία

• Ο μέσος όρος κάθε "συγκομιδής"
ήταν περίπου 8.000 αγόρια

• Μεταφορά παιδιών: *Ανατολία* → *Ρούμελη*,
Ρούμελη → *Ανατολία...*

→ 1453 – 1579: το **83%** των Μεγάλων Βεζιρηδων
ήταν παιδιά του παιδομαζώματος

Αλλά 1579 – 1800: μόνο το **38%** → λόγω σταδιακής
συλλογής και των μουσουλμανοπαίδων...)

● Μετά την αρπαγή των παιδιών:

μεταφορά στην Πόλη,
υποχρεωτική περιτομή,
διαλογή, σκληρή εκπαίδευση στο Σεράι,
στα σπίτια αξιωματούχων και Τούρκων γεωργών

(→ *Βεζύρηδες, αξιωματούχοι ή γενίτσαροι, βοηθητικοί*)

«Διοικούνται από ευνούχους... οι οποίοι με το παραμικρό τους ξυλοκοπούν πολύ.

Πολύ σπάνια τους δίνουν λιγότερους από 100 ραβδισμούς, αλλά συχνά μέχρι χίλιους.

Απαιτούν ακόμη, αφού τους έχουν υποστεί, να πηγαίνουν και ν' ασπάζονται το φόρεμα εκείνου που τους έδειρε και να τον ευχαριστούν.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ανατρέφονται με μεγάλη ταπείνωση και αθλιότητα».

Μοροζίνι

«Η πειθαρχία στην οποία υποβάλλονται είναι τόσο σκληρή, ώστε, όποιος από αυτούς αντέξει όλα τα στάδια, γίνεται ο πιο σεμνός, ο πιο υπομονετικός αλλά και ο πιο σκληραγωγημένος άνθρωπος του κόσμου»

Baudier

«Ανατρέφονται με στερήσεις, στην πείνα, το ψύχος και τη ζέστη και τα μεταχειρίζονται λίγο καλύτερα από τους σκύλους...»

Γενίτσαροι = «το νεύρο του στρατού» (M. Zane)

→ Αντιδράσεις των υποδούλων:

φυγή, κρύψιμο, δωροδοκία, γάμος,

εγκλεισμός σε μοναστήρι,

αντίσταση,

αντικατάσταση με παιδιά Οθωμανών,

ακρωτηριασμός,

«εικονικός» ή πραγματικός εξισλαμισμός
ολόκληρων οικογενειών,

απόδραση των παιδιών καθ' οδόν...

**«Ανάθεμά σε, βασιλιά και τρις ανάθεμά σε, με το κακό
οπόκαμες, και το κακό πού κάνεις. Στέλνεις, δένεις
τούς γέροντες, τούς πρώτους τούς παπάδες να
μάσης παιδομάζωμα, να κάμης γενιτσάρους.»**

**Κλαίν' οι γοναίοι τα παιδιά, κ' οι αδελφές τ' αδέλφια,
κλαίγω κ' εγώ και καίγομαι και όσο ζω θα κλαίγω.
Πέρσι πήραν τον γιόκα μου, φέτο τον αδελφό μου.»**

Δημοτικό τραγούδι

«*Ημείς οι πτωχοί οι δούλοι σας οι χριστιανοί έχομεν αγανάκτηση από τον Τούρκον,*

διότι παίρνουν τα παιδιά μας και κάμνουν τα μουσουλμάνους, και διά τούτο παρακαλούμε την αυθεντία σας να βάλετε βουλήν, να στείλει ο αγιότατος ο πάπας τα κάτεργά του [=πλοία του], να μας σηκώσετε αποδώ με τας γυναίκας μας και τα παιδιά μας,

ότι έχομεν μεγάλη αγανάκτησιν από τον Τούρκον, και για να μην χάσομεν τα παιδιά μας, ζητούμε να έλθομεν εις τον τόπον σας, να ζήσομεν και να αποθάνομεν ως υποτακτικοί της αυθεντίας σας...»

**Επιστολή Μικρασιατών
προς τον Μέγα Μάγιστρο των Ιπποτών της Ρόδου
(1456)**

→ Υπάρχουν μαρτυρίες και για την αγριότητα των
εξισλαμισμένων

(λόγω προπαγάνδας και αφόρητης πίεσης),

αλλά και για την ακμαία συνείδηση
της χριστιανικής καταγωγής τους (*Μεχμέτ Σοκόλλης*)

*(βοήθεια συγγενών, κτίσιμο ναών,
προσαγόρευση με το χριστιανικό
τους όνομα, μεταστροφές...)*

«Ο Μεχμέτ Σοκόλης γνώριζε ότι ένας Οθωμανός ιερέας κήρυξε το νόμο του Χριστού και είχε πολλούς οπαδούς γενιτσάρους.

Περίμενε λοιπόν να φύγουν για μια εκστρατεία οι γενίτσαροι και τον θανάτωσε με δόλο.

Τότε ξεσηκώθηκαν πολλοί στην Κων/πολη και ένας γενίτσαρος ωθήθηκε από ξέφρενο ζήλο και φωνάζοντας για την αθωότητα του ιερέα αυτοκτόνησε, **βεβαιώνοντας ότι υπάρχουν στην Πόλη άλλοι πεντακόσιοι γενίτσαροι που ήταν χριστιανοί.**

Λένε πως υπάρχουν ήδη πολλοί φυλακισμένοι γι' αυτό το λόγο, αλλά για μην ξεσηκωθεί ο λαός δεν τους θανατώνουν δημόσια, **αλλά τη νύχτα τους ρίχνουν κρυφά στο Βόσπορο...».**

Philippe du Frensne-Canay (1573)

«[Τα παιδιά του Παιδομαζώματος]...αν και έχουν εκτραπεί πολύ από τη χριστιανική πίστη, εντούτοις *πάρα πολλά από αυτά έχουν κάτω από τη μασχάλη τους ως ασφαλές φυλαχτό το Ευαγγέλιο του Ιωάννη, γραμμένο όλο μέχρι τέλους με γράμματα ελληνικά και αραβικά.* Αυτά με υπερβολικά μεγάλη επιθυμία προσδοκούν το ξίφος των χριστιανών να εκδικηθεί και να ελευθερώσει τους χριστιανούς από τις ταπεινώσεις και τις διώξεις των Τούρκων»

Bartholomaeus Georgieviz (1552)

«[Τα *Ίτς Ογλάν*]...τα δοκιμάζουν πολύ, για να δουν αν είναι σταθερά στη θρησκεία τους ή αμφιταλαντεύονται, *γιατί εάν έχουν ανάμνηση ότι ήταν χριστιανοί και θέλουν να γυρίσουν στην πρώτη θρησκεία τους,* θα μπορούσαν να προξενήσουν στο κράτος μεγάλη ζημιά...»

Ott. Bon (1608)

► Βεβαίως υπήρχαν και περιπτώσεις εκούσιας
παράδοσης των παιδιών από
τους χριστιανούς γονείς στους Οθωμανούς
για λόγους «*κοινωνικής κινητικότητας*»...

→ Αλλά και αιτήματα εξισλαμισμένων
κατοίκων της Βοσνίας για συλλογή
και των μουσουλμανοπαίδων...

«*Σίγουρα το παιδομάζωμα ήταν ένα μέτρο σκληρό*
και... οι πηγές υποδηλώνουν ότι ο κόσμος προσπαθούσε
συνήθως να το αποφύγει» !

Halil Inalcik

«Ο συγγραφέας αυτής της πραγματείας είναι ο ταπεινότερος δούλος του Θεού, **ο Λουτφή πασάς**, γιος του Αμπντουλμουίν. Χάρη στη γενναιοδωρία των σουλτάνων, εγώ, ο ταπεινός, ανατράφηκα στο **εσωτερικό Σαράι** τον καιρό του μακαρίτη Σουλτάνου **Βαγιαζήτ** (που βρίσκεται σήμερα στον Παράδεισο).

Στη διάρκεια αυτής της οθωμανικής δυναστείας, **επιδείκνυα άριστη συμπεριφορά απέναντι στους σουλτάνους από αγάπη στο Θεό** και όσο βρισκόμουν στο εσωτερικό Σαράι, μελέτησα πολλά είδη επιστημών.

Μετά την ενθρόνιση του Σουλτάνου Σελίμ μου εμπιστεύτηκαν τις θέσεις του **Βεζίρη** και του **Μεγάλου Βεζίρη**.

Όταν εγώ, το ταπεινό και ασήμαντο υποκείμενο, άφησα το Σαράι, συνεργάστηκα με πολλούς ουλεμάδες, ποιητές και ανθρώπους του πολιτισμού και επιδίωξα να βελτιώσω το χαρακτήρα μου θέτοντας όλες μου τις ικανότητες στην υπηρεσία των επιστημών...»

Λουτφή πασάς (1488 – 1563)

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑΤΟΣ:

ΑΙΤΙΕΣ:

- A) άδεια γάμου στους γενίτσαρους
- B) εισαγωγή μουσουλμανοπαίδων στο σώμα των γενιτσάρων

«Ενώ οι παίδες των αθλίων χριστιανών προσέρχονται εις τα ανάκτορα και γίνονται μεγάλοι και τρανοί, οι ημέτεροι παίδες παρορώνται, αναγκαζόμενοι να γίνονται υπήκοοι αυτών...»

Τούρκος μεγιστάνας στον περιηγητή Gerlach

- Γ) ελάττωση πειθαρχίας
- Δ) οι γενίτσαροι «πουλούσαν προστασία» σε επιχειρήσεις
- Ε) εξεγέρσεις γενιτσάρων → υποχωρήσεις Σουλτάνων

• 1705: τελευταίο παιδομάζωμα στη Νάουσα

«Οι άπιστοι κάτοικοι της ειρημένης πόλεως
επαναστατήσαντες και λέγοντες,

ημείς δεν παραδίδομεν τους υιούς μας εις τους μουσουλμάνους,

**απετόλμησαν να φουεύσουν δημοσία και εν μέση σουλτανική
οδώ, τον οιλιχτάρην μετά των δύο συνοδών του μουσουλμάνου,**

**εν τέλει δε σχηματίσαντες συμμορίαν δι' εκατόν και πλέον
κακούργων, οι άπιστοι ούτοι φουείς και έχοντες επικεφαλής
τον αρματολόν Ζήσην Καραδήμον και τους δυο αυτού υιούς
ύψωσαν την σημαίαν της αυταρσίας**

**και διατρέχοντες ήδη τα όρη και τας πεδιάδας των καζάδων
Βέροιας και Ναούσης μύρια διέπρατταν και εξακολουθούν να
διαπράττουν κακουργήματα, ήτοι φόνους και ληστείας εις
βάρος των μουσουλμάνων πιστών του Ισλάμ».**

(Μπεηλέρμπεης της Ρούμελης)

Το τέλος των γενιτσάρων: Το «Ευοίωνον Γεγονός»

- **1826**: σφαγή των γενιτσάρων από στρατιώτες του Σουλτάνου Μαχμούτ Β΄

(140.000 ► 8.000 – 20.000 νεκροί)

Αιτίες:

- 1) αθεΐα [= προδοσίας του Ισλάμ]
- 2) παρείσφρηση πρακτόρων των Ελλήνων στις τάξεις τους και καταγγελιών για στενές σχέσεις με τους Έλληνες
- 3) διέθεταν λαϊκό έρεισμα, άρα ήταν επικίνδυνοι...
- 4) δεν αντιμετώπισαν αποτελεσματικά την Ελληνική Επανάσταση
- 5) ήταν αντίθετοι στις μεταρρυθμίσεις...

• Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ THOMAS GORDON

- «Θα ήταν αναμφίβολα δυνατό να υποδείξει κανείς και αγριότερη καταπίεση απ' εκείνη των Τούρκων πάνω στους Χριστιανούς υπηκόους των, **μα καμιά δεν είναι τόσο αποτελεσματική στο να τσακίζει το ανθρώπινο πνεύμα.**

*Η τυραννία του Σουλτάνου είναι, για τους ίδιους τους Μουσουλμάνους, μια κοινή μορφή **Ανατολικού δεσποτισμού,** μα η σκιά του είναι πολύ βαρύτερη για τους Ραγιάδες, εκτεθειμένους στα καπρίτσια ενός ή λίγων προσώπων, που στην πραγματικότητα, στο σύνολο του κυρίαρχου έθνους, **είναι οι σκλάβοι των σκλάβων.***

**Σ' όλη την αυτοκρατορία βρίσκονταν υποκείμενοι στις ενοχλήσεις,
τις προσβολές και τους εκβιασμούς των Μωαμεθανών
κάθε τάξεως.**

**Σπάνια μπορούσαν να βρουν δικαιοσύνη,
κι ας τους έκλεβαν τα αγαθά τους
κι ας τους πρόσβαλλαν τη θρησκευτική και οικογενειακή τους τιμή,
η παραμικρή ένδειξη θαρραλέας δυσαρέσκειας
έφερνε στα κεφάλια τους γρήγορα την καταστροφή**

**και μονάχα ...οι ταπεινωτικές υποκλίσεις
τους άφηναν να ζήσουν με κάποια άνεση ή ασφάλεια»...**

Thomas Gordon, 1832